

Kontroll av salmonella hos fjäderfä

Evira anvisning 15312/4

Eviras anvisning 15312/4
Tagen i bruk 15.11.2016

Enheten för djurens hälsa och välfärd

Godkänd av Sirpa Kiviruusu

Föredragare Tii Tuupanen

Ytterligare upplysningar Kommunveterinärerna och regionförvaltningsverken

Myndighetens verksamhet ska bygga på behörighet enligt lag och lagen ska följas noggrant inom myndighetsarbetet. Myndigheternas anvisningar är till sin juridiska karaktär inte bindande för andra myndigheter eller aktörer. Frågor som rör tillämpandet av lagstiftningen avgörs i sista hand av domstol.

Denna anvisning innehåller både direkta citat ur lagstiftningen och tolkningar av hur lagstiftningen tillämpas. Tolkningarna i anvisningen är Eviras syn på hur lagstiftningen borde tillämpas.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	4
2. LAGSTIFTNING.....	4
3. ALLMÄNT.....	4
4. UPPGIFTER, ANSVAR OCH INSAMLING AV INFORMATION	10
4.1. Djurhållningsplats	10
4.1.1. Registrering av dem som håller fjäderfä	10
4.1.2. Anmälan om införande av nya fåglar till djurhållningsplatsen.....	10
4.1.3. Provtagning	10
4.1.4. Att skydda djurhållningsplatsen mot djursjukdomar	11
4.1.5. Journalföring	12
4.1.6. Misstanke om salmonella och salmonellasmitta	12
4.2. Kläckeri.....	13
4.2.1. Registrering av dem som håller fjäderfä.....	13
4.2.2. Provtagningsplan	13
4.2.3. Journalföring.....	14
4.2.4. Misstanke om salmonella och salmonellasmitta.....	14
4.3. Kommunveterinären och regionförvaltningsverket	14
4.3.1. Inspektionsbesök i samband med den obligatoriska hälsoövervakningen.....	14
4.3.2. Misstanke om salmonellasmitta	16
4.3.3. Beslut för att förhindra spridning av sjukdom	16
4.3.4. Andra åtgärder som ska vidtas på grund av salmonella	18
4.3.5. Utredning av salmonellasmittans ursprung och spridning	18
4.3.6. Ökning av antalet prover vid myndighetens provtagning	19
4.4. Laboratoriet	20
4.5. Evisa	20
5. PROVTAGNINGSMETODER	21
5.1. Träckprover	21
5.2. Sockprover	22
5.3. Strykningsdammprover	23
5.4. Dammprover	23
5.5. Prov från transportlådor för dagsgamla kycklingar	23
5.6. Prov från kläckeriets produktionsmiljö	23
5.7. Ytrenhetsprov	24
5.8. Fodermiljöprover	24
5.9. Provtagning vid misstanke om felaktigt undersökningsresultat.....	25
5.10. Sändandet av proverna för undersökning.....	25
6. KOSTNADER	25

1. INLEDNING

Programmet för kontroll av salmonella hos fjäderfä gäller broilrar, kalkoner och värphöns. Kontrollen av salmonella hos fjäderfä är obligatorisk hälsoövervakning enligt lagen om djursjukdomar.

I denna anvisning ges en beskrivning av förpliktelserna enligt den obligatoriska hälsoövervakningen när det gäller den ansvariga aktören för djurhållningsplatsen för fjäderfä samt myndigheter och laboratorier. I anvisningen beskrivs dessutom de åtgärder som ska vidtas med anledning av misstänkt salmonella eller salmonellasmitta.

2. LAGSTIFTNING

Lag om djursjukdomar (441/2013) (D 1)

Statsrådets förordning (838/2013) om hälsoövervakning av djur och om bekämpning av djursjukdomar vid artificiell reproduktion av djur (*förordningen om hälsoövervakning*) (D 5)

Jord- och skogsbruksministeriets förordning (1037/2013) om kontroll av salmonella hos höns och kalkoner (*salmonellaförordningen*) (D 110)

Lag om ett system för identifiering av djur (238/2010) (A 1)

Jord- och skogsbruksministeriets förordning (867/2010) om identifiering av fjäderfä och vissa andra fåglar (*förordningen om identifiering av fjäderfä*) (A 55)

Jord- och skogsbruksministeriets förordning (1368/2011) om livsmedelshygienen vid primärproduktion av livsmedel (*primärproduktionsförordningen*) (I 15)

Jord- och skogsbruksministeriets förordning (1587/2015) om kommunalveterinärernas avgiftsbelagda prestationer (D 7)

Motsvarande EU-lagstiftning:

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2160/2003 (zoonosförordningen)

Kommissionens förordning 200/2010 (moderflockar av arten *Gallus gallus*)

Kommissionens förordning 517/2011 (värphönsflockar)

Kommissionens förordning 200/2012 (broilerflockar)

Kommissionens förordning 1190/2012 (kalkonflockar).

Den nationella lagstiftningen finns att få på jord- och skogsbruksministeriets webbplats: <http://mmm.fi/sv/lagstiftning/veterinarlagstiftning/lagstiftning> (författningens nummer i veterinärlagstiftningen anges efter författningens namn ovan) och EU-lagstiftningen på adressen: <http://eur-lex.europa.eu>.

3. ALLMÄNT

Syftet med kontrollen av salmonella hos fjäderfä är att förhindra att salmonellasmitta sprids till människor via höns och kalkoner samt livsmedel från dem samt att förekomsten av salmonellasmittor i var och en flockgrupp ska förbli på en nivå om högst en procent per år.

Med höna avses i denna anvisning och i lagstiftningen fåglar av arten *Gallus gallus*, dvs. både värphöns och broilrar.

Obligatorisk hälsoövervakning som gäller salmonella ska genomföras på följande djurhållningsplatser för höns och kalkoner:

- 1) kläckerier
- 2) uppfödningstill för avelsfjäderfä
- 3) värpstall för avelsfjäderfä
- 4) uppfödningstill för broilrar och kalkoner, varifrån fåglar levereras till ett slakteri eller fjäderfäkött överläts direkt till konsumenterna eller levereras till detaljförsäljning
- 5) uppfödningstill för värphöns
- 6) hönsier, varifrån ägg överläts till äggpackerier, äggprodukthanläggningar, detaljhandeln eller direkt till konsumenterna.

Obligatorisk hälsoövervakning behöver ändå inte genomföras i kläckerier, uppfödningstill för avelsfjäderfä, värpstall för avelsfjäderfä eller hönsuppfödningstill där fåglar som kläcks eller föds upp eller avkomor av dem inte levereras till en djurhållningsplats som avses i punkt 4 eller 6. En djurhållningsplats som överläter ägg eller fjäderfäkött (punkterna 4 och 6 ovan) ska därmed se till att den skaffar kläckägg, dunningar eller fåglar bara från sådana djurhållningsplatser som genomför obligatorisk hälsoövervakning.

Sådana djurhållningsplatser som inte överläter kött, ägg eller fåglar utanför gården omfattas inte alls av den obligatoriska salmonellakontrollen. I provtagningsprogrammet ingår lättnader för sådana djurhållningsplatser som endast bedriver direktförsäljning av fjäderfäkött eller ägg samt djurhållningsplatser vars fåglar eller kläckägg levereras endast till djurhållningsplatser som bedriver direktförsäljning. I salmonellaförordningen har denna verksamhet definierats som **småskalig verksamhet**. Mer exakt avser småskalig verksamhet följande djurhållningsplatser:

- 1) hönsier med mindre än 1 000 höns, vars ägg överläts till konsumenter endast direkt från djurhållningsplatsen eller vid torghandel som utövas av den aktör som är ansvarig för djurhållningsplatsen eller vid försäljning från dörr till dörr,
- 2) uppfödningstill för broilrar och kalkoner, vars fjäderfäkött överläts till konsumenter endast direkt från djurhållningsplatsen eller som levererar kött endast till lokal detaljförsäljning, och
- 3) uppfödningstill och värpstall för avelsfjäderfä med mindre än 250 fåglar samt hönsuppfödningstill med mindre än 1 000 höns, vars fåglar och deras avkomma endast överläts till djurhållningsplatser som nämns i 1 och 2 punkten.

I Finland får man inte använda vaccin för att förebygga salmonellasmittor hos höns och kalkoner och inte heller mikrobläkemedel för att förebygga, eliminera eller behandla salmonellasmittor. Om en höns- eller kalkonflock har behandlats med mikrobläkemedel av någon annan orsak, får den provtagning som ingår i hälsoövervakningen utföras först efter det att karenstiden för läkemedlet har gått ut.

De blanketter som används vid salmonellakontrollen samt denna anvisning finns att få på Eviras webbplats www.evira.fi/sv > Om Evira > Blanketter och anvisningar > [Salmonellakontroll](#). I bruk är remisser för salmonellaundersökningar, anmälan om flockens ankomst till djurhållningsplatsen, blankett för kommunveterinärens inspektionsbesök samt laboratoriets månadsanmälan.

Närmare anvisningar om den praktiska tillämpningen av lagstiftningen ges av kommunveterinärerna till aktörerna och av regionförvaltningsverken till kommunveterinärerna.

I tabell 1 beskrivs den salmonellaprovtagning som ingår i den obligatoriska hälsoövervakningen av fjäderfä.

Tabell 1. Salmonellaprovtagning som ingår i den obligatoriska hälsoövervakningen av fjäderfä

Objekt	Tidpunkt	Uppfödningsform	Provslag	Antal prov	Samlingsprov som skickas in (st)	Kommunveterinärens besök och provtagning (ggr)
BROILRAR OCH KALKONER						
FÖRÄLDRALEDET OCH FAR- ELLER MORFÖRÄLDRALEDET						
Uppfödningstall för avelsfjäderfä*						1 / år
Dagsgamla kycklingar	omedelbart efter ankomsten		pappersunderlag/underlagsmaterial/strykningsprov	10 st	2	
Uppfödningstall	vid 4 veckors ålder		sockprov	2 par	2	
	2 veckor innan flocken flyttas till värpstallet eller innan flocken börjar värpa		sockprov	2 par	2	
Värpstall för avelsfjäderfä*						Broiler: 2 / föräldraflock ¹⁾ Kalkon: 1 / föräldraflock ²⁾
Föräldraflock	med 2 veckors intervall		sockprov och	1 par och	1	
			strykningsdammprov	duk 900 cm ²	1	
Kläckeri						1 / år
Produktionsmiljö	skriftlig plan		dammprov	10 - 15 g/prov		
			strykningsprov			
PRODUKTIONSLEDET						
Uppfödningstall för broilrar och kalkoner						1 / år
Uppfödningstall	inom 3 veckor före slakt		sockprov	2 par	2	
	myndighetens provtagning		sockprov och	1 par och	1	
			dammprov eller strykningsdammprov	250 ml / 100 g duk 900 cm ²	1	
Uppfödningstall för broilrar och kalkoner, om flocken slaktas i flera omgångar vid ett småskaligt slakteri och uppfödningstiden för broilrar är över 81 dygn eller för kalkoner över 100 dygn						1 / år
Uppfödningstall	inom 3 veckor innan de första fåglarna slaktas och därefter med 6 veckors intervall		sockprov	2 par	2	
	myndighetens provtagning		sockprov och	1 par och	1	
			dammprov eller strykningsdammprov	250 ml / 100 g duk 900 cm ²	1	

* Med avelsfjäderfä avses fåglar som föds upp eller hålls för produktion av kläckägg (fåglar av arten *Gallus gallus* och kalkoner)

¹⁾ Det ska gå minst fyra månader mellan provtagningarna

²⁾ Fåglarna i åtminstone en föräldraflock ska vara 30–45 veckor gamla vid tidpunkten för provtagningen.

Objekt	Tidpunkt	Uppföd- nings- form	Provslag	Antal prov	Samlings- prov som skickas in (st)	Kommun- veterinärens besök och provtagning (ggr)
VÄRPHÖNS						
FÖRÄLDRALEDET OCH FAR- ELLER MORFÖRÄLDRALEDET						
Uppfödningstall för avelsfjäderfä*						1 / år
Dagsgamla kycklingar	omedelbart efter ankomsten		pappersunder- lag/underlags- material/ strykningsprov	10 st	2	
Uppfödning- flock	vid 4 veckors ålder	golv ¹⁾	sockprov	2 par	2	
		bur	träckprov	2 x 150 g	2	
	2 veckor innan flocken flyttas till värpstallet eller innan flocken börjar värpa	golv ¹⁾	sockprov	2 par	2	
		bur	träckprov	2 x 150 g	2	
Värpstall för avelsfjäderfä*						2 / föräldra- flock ²⁾
Föräldraflock	med 3 veckors intervall	golv ¹⁾	sockprov och stryknings- dammprov	1 par och duk 900 cm ²	1 1	
		bur	träckprov	2 x 150 g	2	
Kläckeri						1 / år
Produktions- miljö	skriftlig plan		dammprov	10 - 15 g/prov		
			strykningsprov			
PRODUKTIONSLEDET						
Hönsuppfödningstall						1 / år
Dagsgamla kycklingar	omedelbart efter ankomsten		pappersunder- lag/underlagsma- terial/ strykningsprov	5 st	1	
Uppfödning- flock	2 veckor innan flocken flyttas till hönseriet eller innan flocken börjar värpa	golv ¹⁾	sockprov	2 par	1	
		bur	träckprov	2 x 150 g	2 ³⁾	
Hönseri						1 / år
Värpande flock	22 - 26 veckor gamla fåglar, därefter med 15 veckors intervall ⁴⁾	golv ¹⁾	sockprov	2 par	1	
		bur	träckprov	2 x 150 g	2 ³⁾	
	i samband med myndighetens provtagning		dammprov eller stryknings- dammprov	250 ml / 100 g duk 900 cm ²	1	

* Med avelsfjäderfä avses fåglar som föds upp eller hålls för produktion av kläckägg (fåglar av ar-
ten *Gallus gallus* och kalkoner)

¹⁾ Också ekologisk produktion eller annan fri uppfödning.

²⁾ Det ska gå minst fyra månader mellan provtagningarna.

³⁾ Slås samman till ett enda prov i laboratoriet.

⁴⁾ Om fåglarna slaktas utförs den sista provtagningen inom fyra veckor före slakten.

Objekt	Tidpunkt	Uppfödningsform	Provslag	Antal prov	Samlingsprov som skickas in (st)	Kommunveterinärens besök och provtagning (ggr)
SMÅSKALIG VERKSAMHET**						
HÖNSUPPFÖDNINGSSTALL, HÖNSERI, UPPFÖDNINGSSTALL FÖR AVELSFJÄDERFÄ OCH VÄRPSTALL FÖR AVELSFJÄDERFÄ						
Antalet fåglar på djurhållningsplatsen mindre än 50						vart tredje år
Uppfödning-flock eller värpande flock	1 gång per år	golv/inhägnad	sockprov	1 par/avdelning	1	
		bur	träckprov	150 g	1	
	myndighetens provtagning		sockprov eller träckprov	1 par/avdelning 150 g	1	
			dammprov eller strykning-dammprov	250 ml / 100 g duk 900 cm ²	1	
Antalet fåglar på djurhållningsplatsen minst 50						vartannat år
Uppfödning-flock eller värpande flock	2 gånger per år	golv/inhägnad	sockprov	1 par/avdelning	1	
		bur	träckprov	150 g	1	
	myndighetens provtagning		sockprov eller träckprov	1 par/avdelning 150 g	1	
			dammprov eller strykning-dammprov	250 ml / 100 g duk 900 cm ²	1	
UPPFÖDNINGSSTALL FÖR BROILRAR OCH KALKONER						
Mängden fjäderfäkött som produceras är mindre än 10 000 kg/år						vart tredje år, om antalet fåglar mindre än 50 / vartannat år, om antalet fåglar minst 50
Uppfödning-flock	1 gång per år	golv/inhägnad	sockprov	1 par/avdelning	1	
	myndighetens provtagning		sockprov	1 par/avdelning	1	
			dammprov eller strykning-dammprov	250 ml / 100 g duk 900 cm ²	1	
Mängden fjäderfäkött som produceras är 10 000–20 000 kg/år						vartannat år
Uppfödning-flock	2 gånger per år	golv/inhägnad	sockprov	1 par/avdelning	1	
	myndighetens provtagning		sockprov	1 par/avdelning	1	
			dammprov eller strykning-dammprov	250 ml / 100 g duk 900 cm ²	1	
Mängden fjäderfäkött som produceras är 20 000–30 000 kg/år						vartannat år
Uppfödning-flock	3 gånger per år	golv/inhägnad	sockprov	1 par/avdelning	1	
	myndighetens provtagning		sockprov	1 par/avdelning	1	
			dammprov eller strykning-dammprov	250 ml / 100 g duk 900 cm ²	1	

Mängden fjäderfäkött som produceras är 30 000–40 000 kg/år						vartannat år
Uppfödningss-flock	4 gånger per år	golv/ inhägnad	sockprov	1 par/avdelning	1	
	myndighetens provtagning		sockprov	1 par/avdelning	1	
			dammprov eller strykning-dammprov	250 ml / 100 g duk 900 cm ²	1	

** Med **småskalig verksamhet** avses följande djurhållningsplatser:

- 1) hönsier med mindre än 1 000 höns, vars ägg överläts till konsumenter endast direkt från djurhållningsplatsen eller vid torghandel som utövas av den aktör som är ansvarig för djurhållningsplatsen eller vid försäljning från dörr till dörr,
- 2) uppfödningss stall för broilrar och kalkoner, vars fjäderfäkött överläts till konsumenter endast direkt från djurhållningsplatsen eller som levererar kött endast till lokal detaljförsäljning (högst 40 000 kg/år), och
- 3) uppfödningss stall och värpstall för avelsfjäderfä med mindre än 250 fåglar samt hönsuppfödningss stall med mindre än 1 000 höns, vars fåglar och deras avkomma endast överläts till djurhållningsplatser som nämns i 1 och 2 punkten.

4. UPPGIFTER, ANSVAR OCH INSAMLING AV INFORMATION

Evira ansvarar för den nationella styrningen av salmonellakontrollprogrammet. Ansvaret för provtagning, egenkontroll samt omsorg om produktionshygien och sjukdomsskydd ligger hos den som håller fjäderfän. Regionförvaltningsverket och kommunveterinären övervakar att salmonellakontrollprogrammet iakttas i det egna området.

4.1. Djurhållningsplats

4.1.1. Registrering av dem som håller fjäderfä

Alla som håller fjäderfä ska anmäla sig som djurhållare och också registrera djurhållningsplatsen (jord- och skogsbruksministeriets förordning 867/2010). Anmälan om registrering och eventuella ändringsanmälningar görs till kommunens landsbygdsnäringsmyndighet.

4.1.2. Anmälan om införande av nya fåglar till djurhållningsplatsen

Den aktör som ansvarar för hönsens och kalkonernas djurhållningsplats ska för var och en flock göra anmälan till kommunveterinären om införandet av nya fåglar till djurhållningsplatsen. Anmälan ska göras inom två veckor från flockens ankomst. Anmälningsblanketten finns att få på Eviras webbplats: www.evira.fi/sv > Om Evira > Blanketter och anvisningar > [Salmonellakontroll](#). Alternativt kan kommunveterinären underrättas i förväg om hela följande års planerade ankomsttidpunkter för flockar, och då behövs inga separata anmälningar per flock.

Med **flock** avses fåglar som hålls i samma inhägnad utomhus eller i samma utrymme utomhus och som utgör en enhetlig epidemiologisk enhet, dvs. med avseende på spridningen av salmonellasmitta, eller fåglar som hålls inomhus och delar samma luft- rum. Flockarna ska specificeras på djurhållningsplatsen så att deras antal enligt fjäderfäart, led (mor- eller farföräldraled/föräldraled/produktionsled) och produktionsstadium kan beräknas under önskad period. Specificeringen kan utföras med löpande numrering eller identifikation per gård eller djurhållningsplats (flocksignum). Undersökningsresultaten ska kunna kopplas samman med den undersökta flocken och därför måste flocksignum skickas tillsammans med salmonellaprovet till laboratoriet.

4.1.3 Provtagning

Den aktör som ansvarar för djurhållningsplatsen ska följa med hälsotillståndet för de fåglar som hålls på djurhållningsplatsen och se till att behövliga salmonellaprover tas därifrån. Salmonellaprovtagningen som ingår i den obligatoriska hälsoövervakningen och frekvensen för inspektionsbesöken har beskrivits i tabell 1. Provtagningsmetoderna beskrivs närmare i punkt 5 i denna anvisning. Provtagningen av flockar som ska slaktas ska förläggas så att slakteriet eller det småskaliga slakteriet har kännedom om undersökningsresultatet innan flocken sänds till slakt. I ett värpstall för avelsfjäderfä ska provtagningen inledas genast efter förflyttningen till värpstallet på så sätt att den första provtagningen i ett avelsvärpstall för broilrar och kalkoner utförs efter två och i ett avelsvärpstall för värphöns inom tre veckor efter förflyttningen.

Aktören ska skicka proverna för undersökning till ett sådant laboratorium som Evira har godkänt för detta ändamål. En lista över godkända laboratorier finns på Eviras webbplats: www.evira.fi/sv > Om Evira > Om oss > Verksamhet > Laboratorieverksamhet > Laboratorier godkända av Evira > Godkända laboratorier > [Djursjukdomar](#).

De prover som skickas till laboratoriet ska åtföljas av följande uppgifter:

- provtagningsplats och provtagningstid samt provtagare
- den aktör som ansvarar för djurhållningsplatsen och dennes kontaktuppgifter
- djurhållningsplatssignum
- uppgifter om huruvida det är fråga om aktörens provtagning som ingår i den obligatoriska hälsoövervakningen, myndighetens provtagning som ingår i den obligatoriska hälsoövervakningen eller någon annan myndighetsprovtagning
- flockens ålder och flocksignum
- uppgift om huruvida det gäller småskalig verksamhet enligt salmonellaförordningen
- tillsammans med prover från föräldraflocken ska dessutom skickas:
 - uppgifter om huruvida det gäller en föräldraflock av värphöns, broilrar eller kalkoner
 - uppgifter om huruvida det gäller en föräldraflock i mor- eller farföräldraled eller föräldraled
 - uppgifter om huruvida det gäller en föräldraflock dagsgamla kycklingar, en flock i ett annat uppfödningsskede eller i värpskedet
- tillsammans med prover från en flock i produktionsled ska dessutom skickas
 - uppgifter om huruvida det gäller en flock värphöns, broilrar eller kalkoner
 - för en flock värphöns dessutom uppgifter om huruvida det gäller en flock dagsgamla kycklingar, en flock i ett annat uppfödningsskede eller i värpskedet

När uppgifterna skickas till laboratoriet rekommenderas att man använder Eviras remissblankett som finns att få på Eviras webbplats: www.evira.fi/sv > Om Evira > Blanketter och anvisningar > [Salmonellakontroll](#).

När fåglar från ett uppfödningstall tas emot till ett hönseri eller ett värpstall för avelsfjäderfä, bör den aktör som ansvarar för djurhållningsplatsen säkerställa att flocken har undersökts enligt kraven under uppfödningstiden.

4.1.4. Att skydda djurhållningsplatsen mot djursjukdomar

I enlighet med djursjukdomslagen är den aktör som ansvarar för djurhållningsplatsen skyldig att se till att djurhållningsplatsen är skyddad mot djursjukdomar. Nödvändiga tillvägagångssätt beror på typen av djurhållningsplats och den verksamhet som bedrivs där. Aktören ska utarbeta en skriftlig beskrivning av tillvägagångssätten. Beskrivningen kan kombineras med beskrivningen av egenkontrollen enligt primärproduktionsförordningen.

Syftet med sjukdomsskyddet är att förebygga spridningen av salmonella och andra djursjukdomar som ska bekämpas till djurhållningsplatsen. Rutiner som ingår i sjukdomsskyddet på en fjäderfågård kan vara till exempel sjukdomsspärr, skyddsklädsel för besökare, tvätt och desinfektion i pauserna mellan olika omgångar, bekämpning av skadedjur samt verksamhetssätt som hör samman med anskaffning av djur och foder samt person- och fordonstrafik på djurhållningsplatsen. Mer information: www.evira.fi/sv > Djur > Djurhälsa och sjukdomar > Bekämpning och övervakning av djursjukdomar > [Skydda djurhållningsplatsen](#). ETT har utarbetat anvisningar och rekommendationer för kontroll av sjukdomsrisker, www.ett.fi/sv.

4.1.5. Journalföring

Förordningen om identifiering av fjäderfä förutsätter att den som håller fjäderfä för en förteckning över sina djur enligt djurslag och djurhållningsplats. Förteckningen ska sparas minst tre hela kalenderår.

I enlighet med primärproduktionsförordningen ska aktören föra bok över provtagningar och provresultat samt kommunveterinärens inspektionsbesök som ingår i programmet för kontroll av salmonella. I salmonellaförordningen preciseras kravet på journalföring. Journalen över salmonellaprovtagningen ska föras per flock och journalföringen ska gå att koppla samman med uppgifterna om flockar i förteckningen enligt förordningen om identifiering av fjäderfä. För var och en flock ska av journalen framgå:

- datum för provtagningen,
- resultaten från undersökningen av proverna samt
- följande uppgifter om flocken: flockens ålder, flockens identifikation och fåglarnas art, led och produktionsskede.

Journalföringen ska visas upp för kommunveterinären i samband med inspektionsbesöket samt på begäran för länsveterinären. Primärproduktionsförordningen förutsätter att journalföringen över salmonellakontrollen ska sparas minst tre år.

I primärproduktionsförordningen ingår också andra journalföringsbestämmelser (bl.a. om foder och läkemedelsbehandling) samt bestämmelser om att lämna uppgifter om salmonellaprovtagning och provresultat till andra aktörer inom livsmedelssektorn, t.ex. äggpackerier och slakterier. Till det äggpackeri dit ägg levereras från djurhållningsplatsen ska lämnas uppgifter om salmonellaundersökningar och kommunveterinärens inspektionsbesök när resultaten är klara. När det gäller fåglar som hör till programmet för kontroll av salmonella ska uppgifter om tidpunkten för kommunveterinärens senaste inspektionsbesök och resultatet från inspektionen samt uppgifter om tidpunkten för den senaste salmonellaundersökningen och undersökningsresultatet skickas till slakteriet eller det småskaliga slakteriet tillsammans med uppgifterna om livsmedelskedja.

4.1.6. Misstanke om salmonella och salmonellasmitta

Om det på djurhållningsplatsen har konstaterats salmonellasmitta hos en människa som stadigvarande bor på gården eller deltar i skötseln av djuren på djurhållningsplatsen, eller hos ett djur på djurhållningsplatsen (i synnerhet ett annat djur än höna eller kalkon), ska den aktör som ansvarar för djurhållningsplatsen underrätta kommunveterinären om saken. Den aktör som ansvarar för djurhållningsplatsen ska underrätta kommunveterinären också om han eller hon misstänker salmonellasmitta hos djurhållningsplatsens höns eller kalkoner.

Om det misstänks att djurhållningsplatsens höns eller kalkoner har salmonellasmitta ser kommunveterinären till att nödvändiga prover tas. Om det är frågan om formell misstanke om djursjukdom eller konstaterad salmonella hos höns eller kalkoner fattar regionalförvaltningsverket beslut för att förhindra spridning av sjukdomen (dvs. spärrbestämmelser). Beslutet riktas till den aktör som ansvarar för djurhållningsplatsen och med beslutet meddelas föreskrifter vars syfte är att förhindra att salmonellasmittan sprids från djurhållningsplatsen. Djurhållningsplatsen får då inte överlåta ägg för ruvning, ta emot nya höns eller kalkoner, flytta befintliga höns och kalkoner mellan olika djurhållningsenheter på djurhållningsplatsen eller föra bort höns och kalkoner från djurhållningsplatsen, utom till ett slakteri i Finland för att slaktas på särskilda villkor eller för att avlivas och destrueras med iakttagande av relevanta förordningar. Från djurhållningsplatsen får det inte heller överlåtas ägg eller kött direkt till konsumenterna

eller till detaljförsäljning. Användningen av ägg är tillåten endast vid en i Finland belägen anläggning för äggprodukter för framställning av sådana produkter vars tillverkningsprocess är tillräcklig för att eliminera salmonellasmittan. Äggen som avsänds till anläggning för äggprodukter ska märkas på djurhållningsplatsen med en märkning som avses i artikel 10 i kommissionens förordning (EG) nr 589/2008 om det är frågan om Salmonella Enteritidis eller Salmonella Typhimurium -smitta eller om det har konstaterats att äggen har varit källa för en matförgiftningsepidemi. Det finns två alternativa märkningar: en cirkel med en diameter på minst 15 millimeter runt bokstaven B som ska vara minst fem millimeter hög, eller en väl synlig färgfläck med en diameter på minst fem millimeter. I fråga om andra salmonellasmittor räcker det att transportförpackningarna och de yttersta äggen i förpackningarna är märkta. Alternativt kan äggen skickas för destruering. Beslutet innehåller dessutom föreskrifter som gäller bland annat behövliga rengörings- och desinfektionsåtgärder samt bekämpning av skadedjur. Exakta föreskrifter för djurhållningsplatsen beskrivs i regionförvaltningsverkets beslut och vid behov får man ytterligare information och anvisningar av den som gett beslutet eller av kommunveterinären.

Ägaren eller innehavaren av hönsstallet ska omedelbart underrätta den livsmedelslokal dit ägg från djurhållningsplatsen har levererats, om det konstateras salmonella på djurhållningsplatsen.

Om det har konstaterats salmonella hos djurhållningsplatsens hönor eller kalkoner eller i fåglarnas produktionsmiljö, måste de utrymmen där fåglar hålls tömmas, rengöras och desinfekteras för att det ska gå att häva regionförvaltningsverkets beslut för att förhindra spridning av sjukdomen. Den aktör som ansvarar för djurhållningsplatsen har ansvaret för de saneringsåtgärder med anledning av salmonellasmittan som ska vidtas på djurhållningsplatsen. Aktören ska i förväg göra en anmälan till kommunveterinären där det beskrivs vilka åtgärder som vidtas för att eliminera sjukdomen samt vilka åtgärder som vidtas för att förhindra att sjukdomen sprids under elimineringsåtgärderna (saneringsplan). I anmälan ska vid behov också uppges vilka prover man ämnar ta på djurhållningsplatsen för att följa upp elimineringsåtgärdernas effekt. Om de anmälda åtgärderna ändras avsevärt ska kommunveterinären underrättas. Kommunveterinären övervakar att saneringsåtgärderna utförs.

4.2. Kläckeri

Den aktör som ansvarar för kläckeriet har ansvar för att djurhållningsplatsen skyddas mot djursjukdomar på samma sätt som anges i punkt 4.1.4 ovan.

4.2.1 Registrering av dem som håller fjäderfä

Den aktör som ansvarar för kläckeriet ska anmäla sig som djurhållare och registrera kläckeriet som djurhållningsplats (jord- och skogsbruksministeriets förordning 867/2010). Anmälan om registrering och eventuella ändringsanmälningar görs till kommunens landsbygdsnäringsmyndighet.

4.2.2 Provtagningsplan

Aktören ska utarbeta en skriftlig provtagningsplan för provtagningen vid kläckeriet. Planen ska skickas för kännedom till kommunveterinären. Vid planeringen av provtagningsfrekvensen och antalet prover måste man beakta kläckeriets produktionskapacitet, konstruktioner och förfaringsätt. Mera information om provtagningen vid ett kläckeri ingår i punkt 5.6 i denna anvisning.

Den aktör som ansvarar för kläckeriet har ansvar för provtagningen, för att proverna skickas för undersökning till ett laboratorium och resultaten skickas till kommunveterinären på samma sätt som anges i punkt 4.1.3 ovan.

4.2.3 Journalföring

För ett kläckeri gäller i huvudsak kraven på journalföring enligt punkt 4.1.5. Av kläckeriets journalföring ska framgå provtagningsdatumet, antalet provet, provtagningsobjekten samt resultaten från undersökningen av proverna.

4.2.4 Misstanke om salmonella och salmonellasmitta

Om det på djurhållningsplatsen har konstaterats salmonellasmitta hos en människa som stadigvarande bor på gården eller deltar i skötseln av djuren på djurhållningsplatsen, eller hos ett annat djur på djurhållningsplatsen än höna eller kalkon, ska den aktör som ansvarar för djurhållningsplatsen underrätta kommunveterinären om saken. Den aktör som ansvarar för djurhållningsplatsen ska underrätta kommunveterinären också om han eller hon misstänker salmonellasmitta i kläckeriet.

Om det misstänks salmonellasmitta i kläckeriet ser kommunveterinären till att nödvändiga prover tas. Om det i kläckeriet ruvas kläckägg som kommer från en föräldraflock som konstaterats vara salmonellapositiv, eller om det har konstaterats salmonella i ett prov av produktionsmiljön som tagits i kläckeriet, eller om det gäller en formell misstanke om djursjukdom av någon annan anledning, fattar regionförvaltningsverket beslut för förhindrandet av att sjukdomen sprids (dvs. spärrbestämmelser). Beslutet riktas till den aktör som ansvarar för djurhållningsplatsen och med beslutet meddelas föreskrifter vars syfte är att förhindra att salmonellasmittan sprids från kläckeriet. Man får då inte ta emot kläckägg till kläckeriet eller överlåta kläckägg, kläckta dagsgamla kycklingar eller biprodukter därifrån, utom för destruktions. Beslutet innehåller dessutom föreskrifter som gäller bland annat behövliga rengörings- och desinfektionsåtgärder samt bekämpning av skadedjur. Exakta föreskrifter för kläckeriets beskriver i regionförvaltningsverkets beslut och vid behov får man ytterligare information och anvisningar av den som gett beslutet eller av kommunveterinären.

För att regionförvaltningsverkets beslut för att förhindra att sjukdomen sprids ska gå att häva, måste eventuella ägg från den salmonellasmittade föräldraflocken förstöras och kycklingarna som kläckts från äggen avlivas och destrueras från kläckeriet och tillräcklig rengöring och desinfektion av kläckeriet utföras. Den aktör som ansvarar för kläckeriet har ansvaret för de saneringsåtgärder med anledning av salmonellasmittan som måste vidtas. Aktören ska i förväg göra en anmälan till kommunveterinären där det beskrivs vilka åtgärder som vidtas för att eliminera sjukdomen samt vilka åtgärder som vidtas för att förhindra att sjukdomen sprids under elimineringsåtgärderna (saneringsplan). I anmälan ska vid behov också uppges vilka prover man ämnar ta i kläckeriets för att följa upp elimineringsåtgärdernas effekt. Om de anmälda åtgärderna ändras avsevärt ska kommunveterinären underrättas. Kommunveterinären övervakar att saneringsåtgärderna utförs.

4.3. Kommunveterinären och regionförvaltningsverket

4.3.1. Inspektionsbesök i samband med den obligatoriska hälsoövervakningen

Kommunveterinären utövar tillsyn över att programmet för salmonellakontroll följs på djurhållningsplatserna inom veterinärens verksamhetsområde. Kommunveterinären ska utföra regelbundna inspektioner på de djurhållningsplatser för höns och kalkoner

som hör till den obligatoriska hälsoövervakningen. Under inspektionsbesöket granskar kommunveterinären om de förpliktelser som ingår i den obligatoriska hälsoövervakningen (anmälningar, provtagning, journalföring) har iakttagits. I samband med inspektionsbesöket tas alltid salmonellaprov. Kommunveterinären har ansvaret för att se till att inspektionsbesöken och myndighetsprovtagningarna utförs så som förutsätts i salmonellaförordningen och med behövliga intervall. Det att aktören inte särskilt ber kommunveterinären besöka djurhållningsplatsen frántar inte kommunveterinären hans eller hennes ansvar för inspektionerna. Kommunveterinären bör i tid komma överens med aktören om inspektionsbesöket så att de krav som gäller tidpunkten för provtagningen blir beaktade.

Det är önskvärt att kommunen eller tillsynsenheten har en lista över verksamhetsområdets djurhållningsplatser för höns och kalkoner som ingår i den obligatoriska hälsoövervakningen. Listan kan användas vid planeringen av inspektionsbesök och med dess hjälp bör man följa upp att de nödvändiga inspektionsbesöken blir utförda.

Genomförandet av salmonellaprovtagningen kontrolleras på basis av djurhållningsplatsens journalföring över salmonellakontroll. Uppgifterna om salmonellaprovtagning av flockarna ska kunna kopplas samman med uppgifterna om flockar i den förteckning enligt förordningen om identifiering av fjäderfä som förs på djurhållningsplatsen. På basis av detta kan man försäkra sig om att proverna har tagits av alla flockar som finns eller har funnits på djurhållningsplatsen. För var och en flock kontrolleras att salmonellaproverna har tagits med de intervaller som föreskrivs i förordningen och vid behov ges aktören en anmärkning för bristerna. I samband med inspektionsbesöket ska kommunveterinären ta prover från djurhållningsplatsen i överensstämmelse med tabell 1. Kommunveterinären ska ta prover av alla de flockar på djurhållningsplatsen som är i lämplig ålder eller lämpligt produktionskede för provtagning. Med kommunveterinärens provtagning kan man ersätta den provtagningsgång som aktören ansvarar för. Om gården har flera djurhållningsplatser ska inspektionsbesök avläggas vid varje djurhållningsplats med föreskrivna mellanrum.

Frekvensen för kommunveterinärens inspektionsbesök har beskrivits i tabell 1. Vid inspektionstillfället ska det finnas minst en flock fåglar som är i lämplig ålder för provtagning på djurhållningsplatsen. Dessutom måste man uppmärksamma att ett hönseri där det tidigare konstaterats salmonella ska inspekteras när fåglarna i den flock i följande produktionsomgång som hålls i samma utrymmen som flocken som smittats med salmonella är 22–26 veckor gamla.

Om kommunveterinären misstänker att ett negativt undersökningsresultat från salmonellaprover som tidigare tagits av flocken är felaktigt, måste prover av flocken tas i enlighet med punkt 5.9 i denna anvisning.

Om kommunveterinären konstaterar att det finns allvarliga brister i iakttagandet av de förpliktelser som ingår i den obligatoriska hälsoövervakningen måste antalet inspektionsbesök utökas. Saken bör antecknas i inspektionsberättelsen.

Utöver kontrollen av den obligatoriska hälsoövervakningens krav ska kommunveterinären under samma besök inspektera djurhållningsplatsens **sjukdomsskydd och produktionshygien** och vid behov ge aktören råd och anvisningar om detta. Denna del av inspektionen utförs med stöd av 90 § i djursjukdomslagen. Bestämmelser om sjukdomsskydd ingår i 7 § i samma lag. Primärproduktionsstället ska utarbeta en skriftlig beskrivning om de tillvägagångssätt med vilka man förebygger att djursjukdomar som ska bekämpas sprider sig till djurhållningsplatsen. Den skriftliga beskrivningen kontrolleras i samband med besöket. Inspektionen inbegriper dessutom åtminstone de omständigheter som nämns på Eviras blankett för inspektionsberättelse. På djurhållningsplatser med småskalig verksamhet används blanketten i tillämpliga delar. Granskningen av sjukdomsskydd och produktionshygien utförs på statens bekostnad.

Kommunveterinären ska upprätta **en skriftlig inspektionsberättelse** över inspektionen och en kopia av den ges till den aktör som ansvarar för djurhållningsplatsen och en skickas till länsveterinären vid regionförvaltningsverket. För detta ändamål finns en blankett att få på Eviras webbplats: www.evira.fi/sv > Om Evira > Blanketter och anvisningar > [Salmonellakontroll](#). Del I av blanketten gäller inspektion som hör till den obligatoriska hälsoövervakningen och del II kontroll av sjukdomsskyddet och produktionshygien.

I samband med inspektionsbesöket på en djurhållningsplats för broilrar ska kommunveterinären dessutom vid behov kontrollera de åtgärder som vidtagits på djurhållningsplatsen med anledning av upprepade fynd av campylobacter och vid behov ge råd för att avhjälpa observerade brister i enlighet med 6 § i jord- och skogsbruksministeriets förordning om kontroll av campylobacter hos broiler (10/VLA/2007). I slakteriet tas prov avseende campylobacter av slaktpartierna av broilrar i enlighet med förordning 10/VLA/2007. Om campylobacter upprepade gånger konstaterats i slaktpartier från en djurhållningsplats, ska djurhållningsplatsens ägare eller innehavare utvärdera de produktionshygieniska förhållandena på djurhållningsplatsen och till behövliga delar förändra sina arbets- och hygienrutiner.

4.3.2. Misstanke om salmonellasmitta

Om det misstänks salmonellasmitta på en djurhållningsplats för höns eller kalkoner ska kommunveterinären ta salmonellaprover från djurhållningsplatsen. Antalet prover per flock ska vara minst lika stort som det antal prover som tas i samband med inspektionsbesöket för hälsoövervakning. Dessutom ska vid behov tas damm- eller strykningsdammprover av flocken eller prover av produktionsmiljön på djurhållningsplatsen.

Om ägg eller fjäderfäkött som produceras på djurhållningsplatsen misstänks vara källa för matförgiftning som konstaterats hos människor ska minst sju prover tas av varje flock på djurhållningsplatsen i enlighet med punkt 5.9 i denna anvisning.

Som misstänkt salmonella betraktas till exempel en situation där salmonella påträffas i ett prov från produktionsmiljön som tagits på djurhållningsplatsen eller om salmonellasmitta konstateras hos ett annat djur än en höna eller kalkon på djurhållningsplatsen eller hos en person som varaktigt bor på gården eller deltar i skötseln av djurhållningsplatsens djur. Salmonellasmitta kan misstänkas också på basis av kliniska symptom eller om det till djurhållningsplatsen har förts in foder som med fog misstänks vara smittat med salmonella.

Vid misstanke ska myndigheten från fall till fall dryfta om misstanken är så befogad att det gäller en formell misstanke om djursjukdom, varvid ett beslut för att förhindra spridning av sjukdom riktas mot djurhållningsplatsen. Regionförvaltningsverket fattar beslutet om en formell misstanke om djursjukdom. Om det gäller en lindrigare misstanke tar kommunveterinären proverna och beslutet för att förhindra spridning av sjukdom fattas först när provresultaten är klara, om det konstateras salmonella vid undersökningen.

4.3.3. Beslut för att förhindra spridning av sjukdom

Ett beslut för att förhindra spridning av sjukdom (dvs. spärrbestämmelser) riktas till en djurhållningsplats för höns eller kalkoner, om det i en **höns- eller kalkonflock** på djurhållningsplatsen påträffas salmonella eller om det gäller en formell misstanke om djursjukdom. I enlighet med djursjukdomslagen fattas beslutet av regionförvaltningsverket, men i brådskande fall kan kommunveterinären fatta ett temporärt beslut. Be-

slutets innehåll beskrivs i 22 § i salmonellaförordningen, när det gäller en annan djurhållningsplats än ett kläckeri. Innehållet i ett beslut som gäller ett kläckeri beskrivs i 24 § i förordningen. Om salmonella har konstaterats i ett prov som tagits på djurhållningsplatsen, ges beslutet redan på basis av de första laboratorieresultaten innan Eviras laboratorium har säkerställt resultatet.

Salmonella som påträffats i foderproduktionsmiljön eller en annan produktionsmiljö på djurhållningsplatsen (också ett kläckeri) leder till ett beslut på basis av formell misstanke om djursjukdom. Damm- eller strykningssdammprov som ingår i provtagningen av vissa grupper av flockar klassas inte som prov från produktionsmiljön utan som prov som riktas mot flocken. Flocken är salmonellapositiv även om enbart damm- eller strykningssdammprovet är positivt.

En formell misstanke om djursjukdom kan vara möjlig utan att salmonella har konstaterats i något som helst prov taget på djurhållningsplatsen. En sådan situation är till exempel om det till djurhållningsplatsen har förts in foder som med fog misstänks vara smittat med salmonella.

Ett beslut för att förhindra spridning av sjukdom ska riktas till ett kläckeri också om det vid kläckeriet ruvas kläckägg som kommer från en föräldraflock som konstaterats vara salmonellapositiv.

Ett beslut för att förhindra spridning av sjukdom berör hela djurhållningsplatsen och är i kraft lika länge på hela djurhållningsplatsen. Om det på djurhållningsplatsen finns flockar hos vilka det inte konstaterats salmonella och som hör till en annan epidemiologisk enhet än den salmonellapositiva flocken, kan regionförvaltningsverket meddela dispens för dessa flockar. Till samma epidemiologiska enhet hör fåglar som sinsemellan löper en lika stor risk att exponeras för salmonellasmitta eller bland vilka salmonellasmitta kan spridas via personal, foderutdelning, anordningar eller redskap eller på grund av andra förfaranden som iakttas på djurhållningsplatsen. Ett beslut för att förhindra spridning av sjukdom återtogs inte i fråga om enskilda flockar. Alla flockar på djurhållningsplatsen ska undersökas innan dispens beviljas, på det sätt som beskrivs i punkt 4.3.4 i denna anvisning. Den aktör som ansvarar för djurhållningsplatsen ska ansöka om dispens hos regionförvaltningsverket. Dispensen kan göra det möjligt att kläckägg eller konsumtionsägg som flocken producerat får överlåtas utan begränsningar för ruvning eller som livsmedel och att fåglar i flocken får överlåtas till andra djurhållningsplatser eller slaktas med sedvanliga arrangemang utan att köttet behöver upphettas. Beträffande ett kläckeri kan dispens beviljas bara för de delar av kläckeriet där ägg från den positiva föräldraflocken inte har ruvats eller där det inte har konstaterats salmonella, förutsatt att kläckeriets olika delar är tillräckligt åtskilda från varandra. I de delar av kläckeriet som omfattas av dispensen kan man fortsätta ta emot och ruva kläckägg och överlåta dagsgamla kycklingar.

Om det vid Livsmedelssäkerhetsverkets verifiering visar sig att det analyserande laboratoriets salmonellaresultat inte är salmonella, hävs beslutet för att förhindra spridning av sjukdom omedelbart. På samma sätt går man till väga om beslutet för att förhindra spridning av sjukdom har getts på basis av en formell misstanke om djursjukdom innan proverna undersökts, och ingen salmonella konstateras i de prover som tagits på djurhållningsplatsen. I övrigt följs tillvägagångssättet i punkt 4.3.4 när det gäller hävning av beslutet.

Regionförvaltningsverket eller kommunveterinären som fattar beslutet ska informera följande aktörer om beslutet för att förhindra spridning av sjukdom samt om hävning av beslutet:

- det slakteri dit höns eller kalkoner levereras från djurhållningsplatsen,
- den anläggning dit ägg för livsmedelsbruk levereras från djurhållningsplatsen,
- den foderföretagare som levererar foder till djurhållningsplatsen och

- den lokala enheten för lantbruksavbytare, om avbyttjänster anlitas på djurhållningsplatsen.

Dessutom ska kommunveterinären eller regionförvaltningsverket senast följande vardag underrätta kommunens ansvariga läkare för smittsamma sjukdomar om salmonellasmitta som konstaterats hos fjäderfä.

4.3.4. Andra åtgärder som ska vidtas på grund av salmonella

Om salmonella har konstaterats i en eller flera flockar på djurhållningsplatsen ska regionförvaltningsverket ge kommunveterinären order att ta prover av alla andra flockar på djurhållningsplatsen. Detta gäller inte uppfödningstillstånd för broilrar. Prover behöver inte heller tas om flocken ingår i samma epidemiologiska enhet och är föremål för samma åtgärder som den flock hos vilken salmonella ursprungligen påträffades. Provtagningen utförs på samma sätt som provtagningen i samband med ett besök för hälsoövervakning.

Den aktör som ansvarar för djurhållningsplatsen ansvarar för de åtgärder för att utrota sjukdomen som ska vidtas på djurhållningsplatsen, inklusive avlivning och destruktionsåtgärder av fåglar vid behov. Aktören ska göra en förhandsanmälan till kommunveterinären med en beskrivning av åtgärderna för eliminering av sjukdomen samt de åtgärder med vilka man förhindrar att sjukdomen sprids under elimineringsåtgärderna (saneringsplan). Kommunveterinären kan kräva att planen kompletteras eller ändras om den är bristfällig. Kommunveterinären övervakar utförandet av saneringsåtgärderna. Som ett led i saneringen ska de utrymmen där fåglar hålls tömmas, rengöras och desinfekteras, om salmonella har konstaterats i en höns- eller kalkonflock eller i produktionsmiljön. På samma sätt går man till väga i de utrymmen där en flock som hör till samma epidemiologiska enhet har hållits. När åtgärderna enligt saneringsplanen har vidtagits och de behövliga utrymmena har tömts, rengjorts och desinfekterats ska kommunveterinären ta ytrenhetsprover från djurhållningsplatsen. Proverna tas först när utrymmena är synligt rena och torra. Om resultaten från undersökningen av proverna är negativa och alla åtgärder för att eliminera sjukdomen har vidtagits, häver regionförvaltningsverket beslutet för att förhindra spridning av sjukdom.

Dessutom, i de fall där det har konstaterats salmonella i foder eller fodermiljöprov, ska foderlagret och utrustningen för foderhantering vara rengjord och desinfekterad samt ett nytt fodermiljöprov taget som myndighetsprovtagning och resultaten från salmonellaundersökningarna ska vara negativa innan regionförvaltningsverket häver beslutet.

I ett kläckeri ska äggen från en salmonellasmittad föräldraflock destureras eller också ska kycklingarna som kläckts från äggen avlivas och destrueras. Vidare ska kläckeriet rengöras och desinfekteras tillräckligt med hänsyn till smittans spridning. När åtgärderna enligt saneringsplanen har vidtagits ska kommunveterinären ta ytrenhetsprover från kläckeriet. Proverna tas först när utrymmena är synligt rena och torra. Om resultaten från undersökningen av proverna är negativa och alla åtgärder för att eliminera sjukdomen har vidtagits, häver regionförvaltningsverket beslutet för att förhindra spridning av sjukdom.

4.3.5. Utredning av salmonellasmittans ursprung och spridning

Om salmonellasmitta har konstaterats på djurhållningsplatsen eller om det är frågan om en formell misstanke om djursjukdom, gör regionförvaltningsverket en utredning av salmonellasmittans ursprung och spridning (dvs. en epidemiologisk utredning). På basis av utredningen fastställer regionförvaltningsverket de kontaktdjurhållningsplat-

ser där det krävs provtagning med anledning av salmonellasmitta. Kommunveterinären tar de nödvändiga proverna. Antalet prover per flock ska vara minst lika stort som det antal prover som tas i samband med ett inspektionsbesök för hälsoundersökning. Dessutom ska vid behov tas damm- eller strykningssdammprover av flocken eller prover av produktionsmiljön på djurhållningsplatsen.

Regionförvaltningsverket fastställer alltid kontaktdjurhållningsplatserna från fall till fall, men följande omständigheter bör beaktas då man bedömer behovet av provtagning:

- Om det har konstaterats salmonella i ett kläckeri bör provtagningen på kontaktdjurhållningsplatserna riktas till såväl den föräldraflock vars kläckägg har levererats till kläckeriet som till uppfödningstallen för avelsfjäderfä eller de uppfödningstall dit dagsgamla kycklingar har förts från kläckeriet. Vid bedömningen av behovet av provtagning beaktas var salmonellafyndet har påträffats i kläckeriet samt provtagningsfrekvensen i kläckeriet.
- Om det har konstaterats salmonella i ett värpstall för avelsfjäderfä varifrån kläckägg levereras till kläckeriet bör kommunveterinären ta prov av kläckeriets produktionsmiljö. Likaså ska vid behov tas prover från kläckeriet, om det har konstaterats salmonella i ett uppfödningstall för avelsfjäderfä eller ett uppfödningstall dit dagsgamla kycklingar har förts från kläckeriet.

Om salmonellasmitta har konstaterats hos en höns- eller kalkonflock, i produktionsmiljön eller i fodermiljön på djurhållningsplatsen ska prover tas av höns- och kalkonfodret för att utreda smittkällan, om fodrets andel som smittkälla inte med säkerhet kan uteslutas eller om fodret inte redan på annat sätt har konstaterats vara smittkällan. Regionförvaltningsverket ska underrätta Eviras enhet för foder- och gödselkontroll om salmonellasmittan. Enheten för foder- och gödselkontroll ansvarar för ordnandet av provtagningen. Foderproverna tas från silon, säckar eller andra ställen där foder lagras.

På basis av den epidemiologiska utredningen och för att utreda smittkällan tar kommunveterinären vid behov dessutom prover av den smittade djurhållningsplatsens omgivning, andra djur på djurhållningsplatsen, strö som använts på djurhållningsplatsen eller andra möjliga smittkällor.

4.3.6. Ökning av antalet prover vid myndighetens provtagning

Kommunveterinären ska vid behov i samband med provtagningen utöka antalet prover per flock, om man bedömer att det sedvanliga antalet prover inte är tillräckligt representativt. Antalet prover per flock ska utökas om flocken är exceptionellt stor, om flockens fåglar vistas i olika delar av djurhållningsplatsen (utrymmet har delats upp t.ex. med nätvägg), om det finns brister i rutinerna för sjukdomsskydd på djurhållningsplatsen eller om andra omständigheter kräver det. Antalet prover kan utökas såväl i samband med ett inspektionsbesök som kommunveterinären avlägger för den obligatoriska hälsoövervakningen som vid kommunveterinärens provtagning på grund av salmonellasmitta eller misstänkt salmonellasmitta.

4.3.7. Kontroll på grund av kontaminerat foder

Om det har konstaterats salmonella i djurhållningsplatsens foder, eller om det på goda grunder misstänks innehålla salmonella till följd av salmonella som påträffats i fodret i något skede av produktionen eller distributionen, ska prov av fodermiljön tas från djurhållningsplatsens foderlager och utrustning för foderdistribution. Eviras enhet för foder- och gödselkontroll ansvarar för ordnandet av provtagningen. Dessutom tar

kommunveterinären prover av alla flockar på djurhållningsplatsen. Antalet prover per flock ska vara minst lika stort som det antal prover som tas i samband med hälsoövervakningens inspektionsbesök. Vidare ska vid behov tas damm- och strykningssdammprover av flocken eller prov av produktionsmiljön på djurhållningsplatsen. Om det konstateras salmonella i fodermiljön, men inte hos flockarna, skall provtagningen av flockarna upprepas när fåglarna inte längre utfodras med kontaminerat foder. Om det konstateras salmonella i foder eller fodermiljö på djurhållningsplatsen fattar regionförvaltningsverket beslut för att förhindra spridning av sjukdom på basis av formell misstanke om djursjukdom, så som beskrivs i punkt 4.3.3 i denna anvisning.

4.4. Laboratoriet

Laboratoriet som analyserar prover inom salmonellakontrollen skall vara godkänt för detta ändamål av Evira. Proverna ska analyseras enligt metoden ISO 6579:2002/ändring 1:2007. Noggrannare instruktioner om hantering och sammansättning av prover finns i Eviras anvisning: Behandling och sammansättning av prov som ingår i programmet för salmonellakontroll, arbetsinstruktion, Evira 6002 bilaga 1. Anvisningen finns att få på Eviras webbplats www.evira.fi/sv > Om Evira > Om oss > Verksamhet > Laboratorieverksamhet > Referenslaboratorieverksamhet > Instruktioner till laboratorierna > [Instruktioner om metoderna](#).

I laboratoriet ska proverna förvaras kylda fram till analysen. Undersökningen av proverna ska inledas senast 48 timmar efter att de togs emot och 96 timmar från provtagningen.

Laboratoriet ska omedelbart skicka alla salmonellastammar det isolerat och de tillhörande provtagningssuppgifterna till Evira för säkerställande och typning av resultatet. Laboratoriet ska omedelbart underrätta också djurhållningsplatsens ägare eller innehavare samt den kommunveterinär som övervakar djurhållningsplatsen om ett preliminärt salmonellafynd.

Laboratoriet ska föra förteckning över undersökningen och resultaten av salmonellaprover. Varje månad, före den 12 i följande månad, ska laboratoriet skicka uppgifter om antalet undersökningar och resultaten till Evira med en bestämd blankett. Blanketten finns att få på adressen www.evira.fi > Tietoa Evirasta > Lomakkeet ja ohjeet > [Salmonellavalvonta](#) (på finska).

De laboratorier som undersöker salmonellaprover ska föra bok och årligen före utgången av januari rapportera till Evira om antalet djurhållningsplatser och flockar som undersökts året innan, grupperade enligt djurslag, led och produktionskede. En separat beskrivning av den årliga rapportens innehåll finns på adressen: www.evira.fi/sv > Om Evira > Om oss > Verksamhet > Laboratorieverksamhet > Laboratorier godkända av Evira > Salmonellaanmälningar > [Innehållet i årsanmälan](#). För att man ska kunna få rätt information om antalet flockar ska remissen för det prov som djurhållningsplatsen skickar in vara försedd med flocksignum, dvs. ett signum bestående av siffror, bokstäver eller en kombination av dessa, som gör att flocken kan särskiljas från andra flockar som finns och kommer att finnas på djurhållningsplatsen. Likaså ska remissen vara försedd med ett djurhållningsplatssignum som ger information om antalet djurhållningsplatser.

4.5. Evira

Evira har som uppgift att meddela anvisningar om den praktiska tillämpningen, samla in resultatinformation samt rapportera för hela landets del.

Evira underrättar omedelbart djurhållningsplatsens länsveterinär, kommunveterinär, det laboratorium som skickat provet samt djurhållningsplatsens ägare eller innehavare om resultatet från det säkerställda salmonellafyndet.

Vid Evira sammanställs uppgifterna som laboratorierna skickat till ett sammandrag som ges till jord- och skogsbruksministeriets matavdelning varje månad, samt före utgången av maj följande år ett årligt sammandrag till den rapport (zoonosrapport) som avses i artikel 9 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/99/EG. Finlands zoonosrapport finns att få på Zoonoscentralens webbplats: <http://www.zoonosikeskus.fi/portal/fi/zoonosit>

5. PROVTAGNINGSMETODER

Nedan beskrivs i huvuddrag de provtagningsmetoder som används. I tabell 1 anges den salmonellaprovtagning som ingår i obligatorisk hälsoövervakning av fjäderfä i fråga om tidpunkt, provslag etc.

5.1. Träckprover

Detta behöver du

- en ren plastpåse eller burk
- en våg
- en ren provtagningsssked, spatel eller annat liknande

Till träckprovet samlas in naturligt omblandad träck från djurhållningsplatsens gödseltransportörer, skrapor eller gödselbrunn i överensstämmelse med typen av djurhållningsplats. Om det på djurhållningsplatsen finns burar i flera våningar ska provet innehålla träck från alla våningar. Om det finns gödselmattor och skrapor på djurhållningsplatsen ska de hållas i gång provtagningsdagen innan prover tas. Under provtagningen kan de stoppas och träckprover tas i änden av mattan eller skrapan så att träck från så många burar som möjligt fås med i träckprovet. På en djurhållningsplats med deflektorplåtar under burarna och skrapor ska träck som fastnat på skrapan efter det att skrapan har körts samlas in. Om det inte finns något system med mattor eller skrapor ska träckprovet samlas in från gödselbrunnen.

Av föräldraflockar och värphönsflockar som hålls i bur ska tas två träckprov om minst 150 g styck. Under de första provtagningarna och senare då och då är det bra att väga träckprovet så att mängden prov är tillräcklig. Proverna placeras i separata plastpåsar. Proverna av föräldraflockar undersöks för sig i laboratoriet. Proverna av värphönsflockar slås samman vid laboratoriet genom omsorgsfull blandning.

På djurhållningsplatser där man bedriver småskalig verksamhet tas ett gemensamt träckprov om 150 g från varje flock fåglar som hålls i bur, med iakttagande av de ovan beskrivna kraven i tillämpliga delar. Proverna av varje flock undersöks separat i laboratoriet.

5.2. Sockprover

Detta behöver du

- Absorberande tubgasväv som träs ovanpå stöveln eller skoskyddet. Också andra sockor eller skoöverdrag som träs ovanpå stöveln eller skoskyddet kan användas, om de är rena och tillräckligt absorberande (se bild 1.).
 - Spädningsmedel¹
- Fukta gasväven
 - Trä gasväven ovanpå stöveln så att den täcker stövelsulan. Gasväven är då cirka 30 cm lång.
 - Du kan också samla gasväven i ett knippe kring trampdynan och vända den tre gånger 90° under provtagningen. Gasväven skall vara cirka 20 cm lång och vid vändandet är det skäl att skydda handen t.ex. med en en- gångshandske.
 - Fukta sockorna före provtagningen. De kan fuktas med rent vatten som duger som dricksvatten för människor, sterilt vatten eller en speciell lösning¹.
 - Om djurstallet har ett desinfektionsbad för stövlar ska stövlarna sköljas med rent vatten efter desinfektionen innan provtagningssockan träs på.
 - Om det används två par sockor vid provtagningen delas området där flocken hålls in i två sektorer. I vardera sektorn går man runt hela området med ett par sockor. Om det används bara ett par sockor för provtagningen går man med detta sockpar omkring i hela området där flocken hålls.
 - Vid undersökningar av flockar med värphöns kan man slå samman två par sockor till ett samlingsprov. Vid undersökningar av uppfödningflockar med avelsfjäderfä samt broiler- och kalkonflockar ska sockparen undersökas vart och ett för sig.

Bild 1:

Provtagningssockor

Sockprover från djurhållningsplatser där man bedriver småskalig verksamhet

Av fåglar som hålls på golv eller i inhägnad tar sockprover av varje flock med iakttagande av de ovan beskrivna kraven i tillämpliga delar. Om samtliga fåglar i flocken vistas i samma utrymme används ett par sockor. Om fåglarna vistas i olika avdelningar eller inhägnader som saknar direkt förbindelse mellan varandra, byter man alltid sockpar i samband med byte av avdelning eller inhägnad. Alla sockprover som tagits av samma flock kan slås samman för undersökningen.

¹ Spädningsmedel (0.8% NaCl, 0.1% peptonvatten) kan begäras av det lokala laboratoriet: 8 g NaCl och 1 g pepton, som fylls på med vatten till 1 liter och autoklaveras 121 C, 15 min

Om fåglar hålls i kojor eller motsvarande utrymmen där man inte ryms att gå, tas det handsockprover. Då placeras sockorna på händerna ovanpå rena engångshandskar och med händerna gnuggar man de områden i kojor eller motsvarande som är täckta med träck. Alla handsockprover som tagits av samma flock kan slås samman för undersökningen.

5.3. Strykningsdammprover

Vid provtagning används en eller flera fuktade dukar eller svampar, i vilka damm samlas från flera ställen på våg- eller lodräta ytor inomhus i det område där flocken rör sig så att dukarna är alldeles dammiga. Dukarnas eller svamparnas sammanlagda area skall vara minst 900 cm² (dukarnas bägge sidor kan inte separat räknas in i arean). Alla dukar eller svampar från samma flock läggs i samma plastpåse. Strykningsdammprover som tagits från olika flockar får inte slås samman för undersökningen.

5.4. Dammprover

Detta behöver du

- en ren plastpåse eller burk
- en våg
- en ren provtagningssked, spatel eller annat dylikt.

Samla in minst 250 ml och 100 gram damm från olika ställen i det område där flocken rör sig. Provet måste således vägas. Ta dammprovet på sådana platser inomhus där det finns damm, såsom ovanpå ventilationsrören eller i änden av uppsamlingsbandet för ägg. Dammprover som tagits från olika flockar får inte slås samman för undersökningen.

5.5. Prov från transportlådor för dagsgamla kycklingar

I uppfödningstall för avelsfjäderfä tas prov från tio och i uppfödningstall för värphöns från fem transportlådor per flock som anländer samtidigt från kläckeriet. I uppfödningstall för avelsfjäderfä slås proverna samman till två samlingsprov som undersöks separat och i uppfödningstall för värphöns till ett samlingsprov.

Som prov tas i första hand pappersunderlag som viks ihop. Papper från fem lådor sätts i samma plastpåse. Om det används annat underlagsmaterial än papper i transportlådorna ska man ta av detta material från motsvarande antal lådor och slå samman proverna på samma sätt. Om inget underlagsmaterial används i lådorna tas strykningssprover från lådornas botten, sammanlagt från minst 1 m². Strykningssproven tas med sterila fuktade provtagningssvampar, tygsvabbar, skumplasttärningar eller kompresser. Skydda händerna med rena handskar, helst engångshandskar, under provtagningen. Stryk insidan av lådbotten på så smutsiga ställen som möjligt, såsom hörnen, så att provtagningsredskapet blir synligt smutsigt.

5.6. Prov från kläckeriets produktionsmiljö

Avsikten med de prov som tas från produktionsmiljön är att följa med förekomsten av salmonella i kläckeriet under produktionen. Provtagningen ska utföras enligt en skriftlig plan och i den ingår dammprover och strykningssprover.

När provtagningsplanen görs upp ska man i synnerhet beakta de olika skedena i hanteringen av kläckägg samt de väsentliga punkterna med tanke på salmonellabakteriernas spridning. Proverna ska representera olika delar av kläckeriets (t.ex. utrymmen där ägg tas emot och förvaras, ruvningsmaskiner, utrymmen för hantering och förvaring av dagsgamla kycklingar, passager, ventilationsrör, avlopp, kläckningsmaskinernas konstruktioner).

Strykningsproven tas med sterila fuktade provtagningssvampar, tygsvabbar, skumplasttärningar eller kompresser från ytorna av kläckeriets konstruktioner. Till dammproverna samlas in dundamm separat från kläckningsrummet och från sorteringsrummet för dagsgamla kycklingar. Ett dammprov ska väga 10—15 g.

De ställen där proverna har tagits ska framgå av provremissen. Fram till undersökningen ska proven förvaras svalt, väl förslutna och skyddade för ljus samt utan dröjsmål skickas till undersökningslaboratoriet.

5.7. Ytrenhetsprov

Kommunveterinären tar ytrenhetsprover när det har konstaterats salmonella på djurhållningsplatsen och lokalerna har tömts på fåglar samt tvättats och desinfekterats. Syftet med ytrenhetsprovet är att säkerställa att åtgärderna för tvätt och desinfektion har lyckats innan följande omgång fåglar anländer. Proverna tas som strykningssprov med sterila fuktade provtagningssvampar, tyger, skumplasttärningar eller kompresser från djurhållningsplatsens konstruktioner efter vidtagna åtgärder för tvätt och desinfektion på grund av konstaterad salmonella. Proverna tas först när lokaliteterna är synligt rena och torra.

Renhetsproven ska tas av ytorna på konstruktionerna i djurhållningsplatsen, i synnerhet av kritiska ställen där salmonella lätt kan få fäste. Proven ska i tillräckligt stor mängd representera olika delar av djurhållningsplatsen (t.ex. konstruktionernas fogar, olika slags hörn, ventilationskanalernas öppningar och avlopp). Fram till undersökningen ska proven förvaras svalt, väl förslutna och skyddade för ljus samt utan dröjsmål skickas till undersökningslaboratoriet.

5.8. Fodermiljöprover

Evira ansvarar för tagandet av fodermiljöprover när salmonella har påträffats eller misstänks förekomma i djurhållningsplatsens foder.

Det tas 5-20 fodermiljöprover per varje produktionsenhet på djurhållningsplatsen. Proverna tas med en fuktad svamp, tygsvabb eller skumplastkub genom att kraftigt gnida det objekt som ska undersökas. Proverna förpackas individuellt i plastpåsar.

Prover tas i tillämpliga delar från följande ställen:

- Fodersilor
 - nedre delen av silon från foderspiralens utgångsställe och/eller ovanför spjället
 - innerytan av silons tak/cyklon eller dammrörets mynning/damppåsen
- Sädestorkar

om misstänkt smittat foder har lagrats eller hanterats i sädestork:

 - kanterna vid kippgroppen i torken
 - elevatorn
 - övre delen av silon som fodret lagrats i (luckan)

- Utrustning som används vid foderhantering
 - foderblandarens/kvarnens matningsträtt
 - foderblandarens inre yta
 - fodervåg; ovansidan och behållarens inre del
- Utfodringsanordningar
 - inre ytan av utfodrarnas påfyllningsträttar
 - skarvarna i de foderspiraler som hämtar foder till djurhallen och i de foderrör som leder från foderspiralen till utfodrarna

5.9. Provtagning vid misstanke om felaktigt undersökningsresultat

Om kommunveterinären misstänker att tidigare tagna salmonellaprov en flock har gett fel resultat, utför han eller hon en ny provtagning på djurhållningsplatsen. Av en flock tas fem par sockprov. Varje sockpar sätts i en skild plastpåse och undersöks separat. Om fåglarna hålls i bur tas fem träckprov à 150 gram i stället för sockprov. Proven tas i enlighet med punkt 5.1 och varje prov sätts i en skild plastpåse och undersöks separat. Dessutom tas av flocken två strykningdammprov eller dammprov i enlighet med punkt 5.3 eller 5.4. Strykningsdammproven eller dammproven sätts i skilda plastpåsar och undersöks separat.

Utöver de prov som nämns ovan tas som prov minst fem slumpmässigt valda fåglar. Fåglarna sänds för undersökning med avseende på rester av mikrobiäläkningsmedel till Evira eller till ett laboratorium som godkänts av Evira och vars kompetensområde omfattar sådana undersökningar. Av grundad anledning kan undersökning av resterna låta bli att göras.

5.10. Sändandet av proverna för undersökning

Proverna ska skickas för undersökning till ett laboratorium som Evira har godkänt att undersöka prover enligt programmet för kontroll av salmonella. Om förpackandet och insändandet av prover ska avtalas separat med det laboratorium som utför undersökningen. Proverna ska skickas till laboratoriet försedda med de uppgifter som anges i punkt 4.1.3 i denna anvisning, i första hand den dag provet togs. Om detta inte är möjligt ska proverna förvaras kyllda före avsändningen. Proverna kan transporteras i samma temperatur som omgivningen bara man ser till att de inte utsätts för höga temperaturer (över 25 °C) och solljus. Det går också att själv föra provet till laboratoriet. De här avsedda laboratorierna inklusive kontaktuppgifter finns förtecknade på Eviras webbplats: www.evira.fi/sv > Om Evira > Om oss > Verksamhet > Laboratorieverksamhet > Laboratorier godkända av Evira > Godkända laboratorier > [Djursjukdomar](#).

6. KOSTNADER

Den aktör som ansvarar för djurhållningsplatsen ansvarar för kostnaderna för salmonellaprovtagningen som ingår i den obligatoriska hälsoövervakningen samt för kostnaderna för kommunveterinärens inspektionsbesök och provtagningen som ingår i den. Aktören betalar ingen besöksavgift direkt till kommunveterinären för dennes inspektionsbesök, utan regionförvaltningsverket skickar i efterskott en faktura över besöket på basis av kommunveterinärens utredning i enlighet med jord- och skogsbruksministeriets förordning 1587/2015. Kommunveterinären får ersättningen av sin egen arbetsgivare. Kommunveterinären ska specificera den tid som åtgått för kontroll i samband med den obligatoriska hälsoövervakningen och den tid som åtgått för kontroll av sjukdomsskydd och produktionshygien i sin fakturering.

Kommunveterinärens provtagningar och undersökningar av proverna i anslutning till misstankar om salmonellaförekomst och konstaterade salmonellasmittor utförs med statens medel.

Den aktör som ansvarar för djurhållningsplatsen står för kostnaderna för avlivning och destruktion av djur, rengörings- och desinfektionsåtgärder samt andra åtgärder för utrotning av sjukdomen som utförs på grund av salmonella.